

ВІДГУК

**офіційного опонента про дисертацію Ільчук Ліни Петрівни на тему
«Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання
підлітків засобами дзвонарства», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Сьогодні проблема виховання гармонійно розвиненої, ініціативної, творчої особистості з самостійними духовними орієнтаціями є універсальною для гуманітарних галузей вітчизняної науки. Важливі завдання, що постають перед педагогічною школою в умовах розбудови вітчизняної системи навчання й виховання, – реформування і вдосконалення освітньої галузі, формування ціннісних орієнтацій учнів, їхньої здатності до естетичних суджень, оцінок, узагальнень – стали об'єктивною потребою українського суспільства. Саме тому в центрі уваги дослідників є розробка нових педагогічних технологій щодо активізації значення мистецтва, зокрема музичного, з метою цілеспрямованого естетичного виховання зростаючого покоління, знаходження оптимальних шляхів і засобів, що сприяють розвитку естетичної свідомості особистості.

Музичне мистецтво – один із центральних складників естетичного виховання, воно має особливе значення у всебічному розвитку особистості підлітка, яке визначається специфікою музики як виду мистецтва, з одного боку, і специфікою підліткового віку – з другого. Музичне мистецтво синтезує світорозуміння і світовідчуття, пізнання й переживання. Актуалізуючи явища, що існують лише потенційно, воно виступає як особливий вид діяльності, що розширює межі людського світу й оптимізує людський чинник у світі, слугує засобом духовного розвитку. Специфіка музично-естетичного виховання полягає в тому, що воно формує в учнів розуміння краси, витонченості й заостреності світосприймання, духовні потреби та інтереси, емоційно-естетичне ставлення до дійсності й мистецтва, розвиває творчі здібності.

Проблема інтеграції педагогічної та естетичної складових, удосконалення

рівеня підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в такий спосіб, щоб залучити учня до музичних надбань національного мистецтва, зокрема дзвонарства, та суттєво вплинути на рівень естетичної вихованості підлітків є справді фундаментальною проблемою, яка, не втрачаючи актуальності, і сьогодні потребує розв'язання.

З огляду на це тема дисертації Ільчук Ліни Петрівни «Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання підлітків засобами дзвонарства» є актуальною й перспективною.

Цілком погоджуємося з автором дослідження, що сьогодні конче необхідним є подальше вивчення й цілісне системне узагальнення уявлень щодо музичного виховання дітей та молоді. У зв'язку з цим, обраний дисертанткою аспект дослідження, його результати, висновки й рекомендації, сприятимуть, розв'язанню нагальних проблем.

Аналіз тексту дисертації дає всі підстави вважати, що визначені автором завдання роботи реалізовані, а наукова новизна здобутих результатів аргументовано доведена послідовним розкриттям важливих питань. Науковою новизною рецензованої роботи є визначення та обґрунтування авторкою сутності основних дефініцій дослідження, а саме: «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання підлітків засобами дзвонарства», «засоби дзвонарства» і «педагогіка дзвонарства». Зокрема, позитивно оцінюємо розроблену структурно-функціональну модель процесу підготовки майбутніх педагогів-музикантів до виховання підлітків засобами дзвонарства та організаційно-педагогічні умови, які сприяють ефективності процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання педагогічного потенціалу дзвонарства в професійній діяльності.

Схвальної оцінки заслуговує структура дисертації, що відображає всі етапи підготовки й здійснення теоретико-експериментального дослідження запропонованої проблеми, його належну джерельну базу та концептуальні засади. Слід відзначити, що дисертанткою продемонстровано власну дослідницьку позицію й досить ґрунтовну обізнаність у предметі дослідження.

Автор опонованої роботи виявила наукову ерудицію і психолого-педагогічну компетентність, високу культуру наукової праці, захопленість нею. Представлені описові матеріали, аргументи, висновки є узгодженими провідною авторською ідеєю та логічно вмотивованими.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджено ґрунтовним аналізом праць вітчизняних і зарубіжних учених, використанням загальнонаукових методів дослідження, статистичних та емпіричних даних. Наукові положення, висновки та результати, які містяться в дослідженні, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації широкого кола наукових праць із проблеми музичного виховання дітей та підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, Л. П. Ільчук вивчено та проаналізовано відомі досягнення й теоретичні положення таких науковців, як І. Бех, С. Дем'янчук, В. Дряпіка, О. Дубасенюк, І. Зязюн, П. Коваль, Л. Масол, , Г. Падалка, О. Рудницька, Ю. Шевченко та інших.

Обґрунтування обраної теми дисертації є змістовним і переконливим, а коло завдань для вирішення таке, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження. Якість дисертації Ільчук Л.П. найкраще розкривають такі інтегральні характеристики роботи, як теоретична і практична значущість. Дисертантка всебічно реалізує принципи організації наукового пошуку й способи визначення його стратегії, оптимально добирає методи науково-педагогічного пошуку, правильно визначає його поняттєво-категоріальну основу, коректно з'ясовує сутність, основні параметри та значення музично-естетичного виховання, потенційні можливості виховання підлітків засобами дзвонарства, що здійснюється під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників, має ціннісну спрямованість, зміст, характер, способи та методи реалізації на практиці.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання підлітків засобами дзвонарства» розглянуто проблему підготовки студентів-музикантів до

виховання учнів підліткового віку засобами дзвонарства та вперше схарактеризовано поняття готовності й виокремлено її структурні компоненти.

Не викликають заперечень подані дисертанткою визначення поняття «підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання підлітків засобами дзвонарства» – це складне інтегроване особистісне утворення, для якого притаманні сформованість стійких мотивів та інтересу до вивчення дзвонарства; усвідомлення його педагогічного потенціалу й здатності до успішного використання в роботі з підлітками; система фахових, психолого-педагогічних, методичних та спеціальних знань, сформовані вміння і навички застосування засобів дзвонарства в різних виховних ситуаціях. Під «педагогікою дзвонарства» здобувачка розуміє освітньо-виховні можливості складових дзвонарської культури, її структурної моделі (відливання дзвонів, виготовлення бил, клепал, будівництво споруд для них, збереження та розповсюдження дзвонів, функціонування дзвонарства в суспільно-побутовій, церковно-сакральній і народно-обрядовій сферах, підготовка дзвонарів і мистецтво творення ними дзвонарських композицій, відображення дзвонарства в народній культурі, красному письменстві, візуальних видах мистецтва та музиці), що сприятиме формуванню ціннісних орієнтацій особистості. Зокрема, Ільчук Л. П. виокремила в роботі педагогічні засоби дзвонарства.

У другому розділі «Методичні основи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання педагогічного потенціалу дзвонарства у вихованні підлітків» заслуговує на увагу розроблення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх педагогів-музикантів та обґрунтування організаційно-педагогічних умов забезпечення ефективної її реалізації реалізації. На переконання авторки перша педагогічна умова спрямовує освітній процес на формування дзвонознавчих компетенцій студентів через упровадження спецкурсу «Педагогічний потенціал дзвонарства у вихованні школярів», змістових доповнень до навчальних предметів загального й професійного циклів); системи дидактичних завдань для набуття дзвонознавчих компетенцій на заняттях методико-практичного циклу. Друга умова сприяє

розвитку науково-методичної компетентності викладачів щодо навчання студентів використовувати засоби дзвонарства у вихованні підлітків за допомогою методичних рекомендацій, інструктивно-методичних матеріалів до семінарських і практичних занять та організації їх самостійної роботи, а також самоосвіти й самопідготовки професорсько-викладацького складу. Третя умова стосується стимулювання внутрішньої позитивної мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до вивчення дзвонарства та використання його засобів у професійній діяльності в процесі залучення до пізнавально-пошукової діяльності; стимулювання пізнавального інтересу до дзвонарства за допомогою екскурсійної роботи, експедиційно-польового збору матеріалів про дзвонарство свого регіону; виготовлення фотомонтажів, слайдокомпозицій, відеоматеріалів; презентації розроблених проектів.

Логічним завершенням дисертаційної роботи є третій розділ – «Експериментальна перевірка ефективності структурно-функціональної моделі процесу підготовки майбутніх педагогів-музикантів до виховання підлітків засобами дзвонарства», у якому схарактеризовано особливості організації й методику проведення педагогічного експерименту та здійснено вивчення результатів дослідження.

Слід відзначити логічний і чіткий опис експериментального етапу дослідження. Не викликає жодних сумнівів процедура збору емпіричних показників і перевірка їх достовірності.

Отримані дисертанткою дані засвідчили позитивні кількісні й якісні показники всіх рівнях готовності студентів експериментальних груп, що переконує в доцільності впровадження структурно-функціональної моделі в процес зазначеної підготовки.

Отже, можна стверджувати, що структура роботи відзначається внутрішньою логікою, послідовністю, чіткістю й цілком обґрунтованими висновками, які свідчать про досягнення мети дослідження.

Заслуговує на схвалення чимала кількість опублікованих дисертанткою праць (20 одноосібних публікацій, 2 статті в співавторстві, методичні

рекомендації і навчально-методичний посібник). Це свідчить про різнобічне вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання та оформлення кандидатських дисертацій даної наукової галузі і відповідає паспорту спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти.

Відзначимо, що загальні висновки відповідають поставленим дисертантом завданням, обґрунтованість яких засвідчують належну наукову підготовку дисертанта.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за необхідне звернути увагу на окремі дискусійні моменти, що вимагають уточнення:

1. Висвітлення в дисертації питання щодо формування ціннісних орієнтацій учнів засобами музичного мистецтва набуло б більш глибокого змісту, якби авторка приділила достатньо уваги взаємозв'язку дзвонарства з іншими видами мистецтва.
2. У тексті дисертації не завжди чітко простежується власна позиція автора щодо певних теоретичних положень, визначень окремих понять відповідно до проблеми дисертації. При аналізі наукових досліджень, навчальних програм також простежується певна описовість.
3. Уважаємо, що більш повного та докладного опису потребує поетапність упровадження та апробації структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх педагогів-музикантів до виховання підлітків засобами дзвонарства.
4. На нашу думку, дисертанткою недостатньо обґрунтовано особливості впровадження в освітній процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва авторського спецкурсу «Педагогічний потенціал дзвонарства у вихованні школярів» (розділ 3, п. 3.1.).

5. У додатках до дисертації бажано було б подати більше різноманітних музично-творчих завдань для дітей старшого шкільного віку з урахуванням їхніх вікових особливостей.

Утім, висловлені зауваження засвідчують і подальшу перспективність та відкритість досліджуваної проблеми й не зменшують високої позитивної оцінки виконаної дисертаційної роботи Ліни Петрівни Ільчук.

Актуальність теми дослідження, науковий рівень і практична значущість роботи Ільчук Л. П. відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Завдання дослідження охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити об'єкт дослідження й досягти поставленої мети. Робота характеризується структурованістю, чіткістю й логічністю розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованістю та аргументованістю методів і підходів щодо визначається поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль викладу дисертації має науково переконливий характер.

Загалом представлена наукова праця справляє враження своєчасного й глибокого дослідження важливої професійно-освітньої проблеми, що має безперечну значущість для сучасної педагогічної освіти.

Уважаємо, що сукупність результатів, поданих у дисертації, дозволяє зробити висновок про те, що робота Ільчук Л. П. є самостійним, завершеним дослідженням, що характеризується змістовністю теоретичного й емпіричного матеріалу. Отримані науково обґрунтовані результати є актуальними для педагогічної науки й практики та в сукупності забезпечують розв'язання важливої наукової проблеми теорії і методики виховання.

Отже, таким чином, зазначене вище дає всі підстави для висновку, що дисертація «Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання підлітків засобами дзвонарства» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нові результати в галузі теорії і методики професійної музично-педагогічної освіти та за своїм змістом і оформленням відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор – Ільчук Ліна Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри
естетичного виховання і
технологій дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Н. Г. Тарарак

23 03.02.15/336
18